

Západní společnost ztratila jednotící ideu. Čeká nás podobný zvrat jako v roce 1989, ale s opačným znaménkem

Zvolený americký prezident Donald Trump FOTO: Profimedia

FOTO: Profimedia

KOMENTÁŘ / V souvislosti s nástupem **Donalda Trumpa** narůstají v poslední době obavy z možné totální změny mezinárodního pořádku. Je totiž docela pravděpodobné, že Trumpovy nápady budou znamenat konec světového bezpečnostního uspořádání, které vzniklo po druhé světové válce a přežilo i pád komunismu. Nakonec, představa válečného konfliktu mezi dvěma členskými státy **NATO** by ještě před pár týdny byla těžko představitelná. Nyní je ale kromě americké invaze do Grónska reálné, že si **Spojené státy** budou chtít podřídit i Kanadu nebo Panamu.

Ovšem zároveň s tímto znepokojivým vývojem můžeme sledovat i útoky nastupující americké mocenské elity na samotnou podstatu liberální demokracie, o které jsme se domnívali, že znamená vrchol dějin, a že bude proto trvat navěky. Elon Musk, nejbohatší člověk planety a nejbližší spolupracovník zvoleného prezidenta USA Donalda Trumpa, velice intenzivně podporuje evropské fašistické strany, které jsou podle něho jedinou nadějí pro jejich země. Jde o strany zaměřené proti Evropské unii, protože Muskovým – a zřejmě i Trumpovým – cílem je rozložit EU. Konkrétně jde o britskou nacionálně-populistickou a protiimigrační stranu Reform UK a německou softfašistickou Alternativu pro Německo. Zároveň se pomocí nepravdivých informací snaží zlikvidovat britského premiéra Starmera.

Podobně by Musk mohl podporovat třeba Tomia Okamuru, samozřejmě pokud bychom byli v jeho očích důležitější zemí. Bylo by ale zajímavé sledovat, jak by se na to naši konzervativci, kteří zvolení Trumpa vítali jako údajný budiček pro Evropu, dívali.

Po Trumpově zvolení se většina komentátorů utěšovala, že systém americké demokracie je natolik robustní, že si přes veškeré problémy s jedním vyšínutým psychopatem na postu prezidenta poradí.

Nyní se ale ukazuje, že buď je nevraživost vůči liberálnímu establishmentu v americké společnosti silnější, než jsme si mysleli, nebo jsou i některé americké instituce a podnikatelé okouzleni Donaldem Trumpem natolik, že se například jak soudci a žalobci, tak významní byznysmeni podřizují Trumpovu nátlaku. To pro budoucnost liberální demokracie nevěští nic dobrého. Stejně tak i většina evropských politiků – kromě výjimek typu Emanuela Macrona – je v kritice Trumpa velice zdrženlivá a zřejmě spoléhá na to, že se s ním půjde nějak dohodnout. Z minulosti ovšem víme, kam politika appeasementu vůči psychopatickým vůdcům vedla.

Nejvíce pochybností vzbuzují kroky vlastníků digitálních platforem, kteří pomocí svých algoritmů ovládají mysl nemalé části světové populace. Majitel Facebooku Mark Zuckerberg následuje Elona Muska a oznámil „konec cenzury“. Muskem a Zuckerbergem proklamovaná svoboda šířit informace ovšem ve skutečnosti znamená svobodu šířit dezinformace a nenávistný obsah. To se může stát účinným nástrojem ovlivňování demokratických voleb v Evropě i jinde ve prospěch populistických, nacionalistických a softfašistických stran.

Paradoxně Muskův a Zuckerbergův „konec cenzury“ přichází ve chvíli, kdy se naše policie – na podnět některých konzervativních politiků – odhodlala stíhat Tomia Okamuru právě za nenávistný obsah jeho kampaně. To ukazuje, jak se naše pojetí demokracie od toho Muskova liší.

To vše se odehrává v době, kdy Evropou postupuje „nová reakční internacionála“, jak to nazval Macron. Trump má nadšeného spojence v maďarském premiérovi [Orbánovi](#), který ve své zemi již delší dobu prosazuje neliberální demokracii, dalším spojencem je italská premiérka Giorgia Meloniová. Navíc v Rakousku vyjednává nacionálně-populistická strana Svobodných o sestavení vlády, preference AfD před německými volbami rostou a ve Francii je jednou z rozhodujících sil pravicově populistické Národní sdružení. Do tohoto tábora se zařadil i slovenský premiér [Fico](#), ačkoli se dříve hlásil k levici. Nakonec Česká republika se k těmto nacionálním populistům může po podzimních parlamentních volbách také připojit. Nedůvěru vůči liberálnímu establishmentu lze totiž pozorovat i u nás.

Zdá se tedy, že Spojené státy a minimálně část Evropy opouští hodnoty, s nimiž jsme v roce 1989 spojovali naděje v naši budoucnost. Důvodů je samozřejmě více a stojí za hlubší zkoumání, ale jedním z těch hlavních problémů je skutečnost, že západní společnost ztratila jednotící příběh nebo ideu. Tedy to, co měl na mysli francouzský filozof Régis Debray, když napsal, že „mýtus dělá lidi, ne lidé mýtus“. Dnes většině západního společenství nezbyvá žádná jiná jednotící idea než nacionalismus.

Svůj podíl na vzrůstající nedůvěře v liberální demokracii má samozřejmě i neoliberální pojetí smyslu života každého jedince, jehož kvalita se měří výhradně penězi. Nerovnost, která tak vzniká, a absence možnosti vymanit se z podmínek, do kterých se člověk narodí, zbavuje mnoho lidí naděje. Na tomto stavu mají neoliberální elity samozřejmě svůj díl viny. K tomu přidejme celospolečenský trend stále větší sebestřednosti, touhy po zábavě a pohodlí. Sebestřední jedinci se řídí jen svými dojmy, chtějí se především bavit a předvádět, rozhodně nechtějí přemýšlet a diskutovat. Přitom demokracie je založena na existenci racionální diskuse, pomocí které dojde společnost k řešení přijatelnému pro většinu svých členů.

Je tedy možné, že vedle rozpadu mezinárodního pořádku sledujeme i konec liberální demokracie, aspoň v té podobě, jak ji známe a jak jsme si ji představovali. Situace se ale vyvíjí dost rychle, takže jistě brzy uvidíme, která ze současných prognóz je ta správná.